

Közép-európai közvélemény:

Lakossági vélemények a
közbiztonságról és a halálbüntetésről a
közép-kelet-európai országokban

A Central European Opinion Research Group
(CEORG) havi rendszeres közvéleménykutatása

2001 . június

CEORG – Central European Opinion Research Group

A Közép-Európai Közvéleménykutató Társulás (Central European Opinion Research Group, CEORG) három közép-kelet-európai ország, Csehország, Magyarország és Lengyelország egy-egy, társadalom- és közvéleménykutatással foglalkozó intézetének közös vállalkozása. A közös intézmény 1999. január 1. óta működik. Alapítói:

CVVM – Centrum pro výzkum veřejného mínění (Csehország)

TÁRKI – Társadalomkutatási Intézet Rt. (Magyarország)

CBOS – Centrum Badania Opinii Społecznej (Lengyelország)

Az együttműködés keretén belül minden hónapban egy, a három országban azonosan megfogalmazott, négy-öt kérdésből álló blokk kerül az Omnibusz kérdőívekre. A kérdések minden hónapban egyetlen témára vonatkoznak. A témák között találunk olyanokat, melyek periodikusan, féléves vagy éves gyakorisággal megkérdezésre kerülnek. Így félévente mindhárom országban, a felnőttkorú lakosságot reprezentáló minta tagjait arra kérjük, értékeljék saját anyagi helyzetüket és az ország gazdasági állapotát, illetve megkérdezzük őket várakozásaikról is ezen a két területen. Ezzel egyidőben azt is tudakoljuk, miként vélekednek saját országuk kormányának és az ellenzéknek a legutóbbi parlamenti választások óta eltelt időszakban kifejtett tevékenységéről, valamint a demokrácia állapotáról. Éves gyakorisággal érdeklődünk a három ország lakosainak a NATO-tagsággal és az európai uniós csatlakozással kapcsolatos véleményéről. A nem állandó kérdések között a legkülönbözőbb, a társadalomkutatás szempontjából releváns témakörök szerepelnek. Az ily módon rendelkezésre álló adatok alapján gyorsjelentések és publikációk készülnek.

Az adatfelvételtől

Az adatfelvétel mindhárom országban személyes megkérdezés révén, az egyes országok felnőttkorú lakosságát nem, életkor, iskolai végzettség és lakóhely szerint reprezentáló mintán készül. A mintanagyság Csehországban 1000-, Magyarországon 1500-, Lengyelországban 1100 fős. Az adatok elemzéséből minden hónapban gyorsjelentés készül.

Lakossági vélemények a közbiztonságról és a halálbüntetésről a közép-kelet-európai országokban

2001. júniusában négy közép-kelet-európai országban, Magyarországon, Csehországban, Lengyelországban és Litvániában a közbiztonságról és a halálbüntetésről kérdezték az országok lakosságát a CEORG által folytatott vizsgálat keretei között. Először a rendőrség munkájának értékelését kértük a megkérdezettektől saját lakóhelyükön és az ország egész területén. Ezt követően az iránt érdeklődtünk, hogy a válszadók biztonságosnak tartják-e lakóhelyüket, illetve országukat, végül pedig azt kérdeztük a minta minden tagjától, hogy szerinte legyen-e halálbüntetés saját országában. Csehországban, Lengyelországban és Litvániában ugyanazt az öt kérdést tették fel, ugyanazokkal a módszerekkel, mint Magyarországon. A megkérdezettek válaszadási hajlandósága meglehetősen nagy volt és bizonytalan válasz is kevés érkezett ezekre a kérdésekre, csupán a halálbüntetésre vonatkozó kérdés esetében regisztráltunk 20%-nyi bizonytalan válaszadót a csehek között.

Mind a négy ország esetében elmondható, hogy a megkérdezettek abszolút vagy relatív többsége valamilyen inkább elégedett, mint elégedetlen a rendőrség munkájával saját lakhelyén (1. táblázat). A legelégedettebbnek a Csehek bizonyultak: 9%-uk nagyon, 60%-uk pedig inkább elégedettnek mondta magát és csupán 6%-uk válaszolta azt, hogy nagyon elégedetlen a rendőrséggel lakóhelyén. A skála másik végén a litvánokat találjuk. Esetükben az elégedettek összesített aránya 47% volt, ezen belül a nagyon elégedettek 3%. A magyarok véleménye nagyon közel áll a csehekéhez, a lengyeleké pedig a litvánokéhoz. A magyarok között találtuk arányosan a legtöbb, a helyi rendőrség munkájával teljes egészében elégedett embert (12%).

1. sz. táblázat

Mennyire elégedett a rendőrség munkájával a lakóhelyén? (az összes megkérdezett %-ában)

	Magyarország	Csehország	Lengyelország	Litvánia
Nagyon elégedett	12	9	8	3
Inkább elégedett	54	60	48	44
Inkább elégedetlen	22	19	23	27
Nagyon elégedetlen	9	6	12	11
Nem tudja	3	6	9	15
Összesen	100	100	100	100

Az adatok azt mutatják, hogy a közép-kelet-európai lakosok pozitívabbnak értékelik a rendőrség munkáját lakóhelyükön, mint az országban. Vagyis a helyben élőknek átlagosan jobb véleménye van a helyi rendőrségről, mint a máshol lakóknak. A rendőrség munkájával országos szinten teljes egészében vagy többnyire elégedettek aránya ebben az esetben is Csehországban a legmagasabb (61%), Litvániában a legalacsonyabb (37%). Az azonos magyar és lengyel adatok megegyeznek egymással (48-48%) és az előző két adat között félúton helyezkedik el (2. táblázat).

2. sz. táblázat

Mennyire elégedett a rendőrség munkájával az országban? (az összes megkérdezett %-ában)

	Magyarország	Csehország	Lengyelország	Litvánia
Nagyon elégedett	3	9	4	1
Inkább elégedett	45	52	44	36
Inkább elégedetlen	40	28	33	42
Nagyon elégedetlen	9	7	10	11
Nem tudja	3	4	9	10
Összesen	100	100	100	100

Hasonló képet kaptunk akkor is, amikor arra kértük a megkérdezetteket, hogy mondják meg mennyire tartják biztonságosnak lakóhelyüket, illetve az országot melyben élnek. Lakóhelyüket a csehek tartják leginkább, a litvánok pedig a legkevésbé biztonságosnak, a magyarok és a lengyelek véleménye pedig egymáshoz nagyon közel áll (3. táblázat). A csehek egyötöde határozottan biztonságosnak tartja lakóhelyét, közel kétharmaduk pedig inkább biztonságosnak, mint veszélyesnek tartja azt. E két véleménykategória együttes aránya a magyarok esetében 73%, a lengyelek esetében 70%, a litvánok esetében viszont mindössze 44%. A litvánok 17%-a egyáltalán nem tartja biztonságosnak lakóhelyét.

4.3. sz. táblázat

Biztonságosnak tartja-e azt a környéket ahol lakik?

	Magyarország	Csehország	Lengyelország	Litvánia
Határozottan igen	24	21	21	10
Inkább igen	49	62	49	34
Inkább nem	21	14	20	35
Határozottan nem	6	3	8	17
Nem tudja	0	0	2	5
Összesen	100	100	100	100

Valamelyest más a helyzet az ország biztonságos voltának megítélése esetében (4. táblázat). Csúpn a csehek között vannak többségben azok, akik inkább biztonságosnak tartják országukat (a két kategóriába tartozók együttes aránya a teljes népességben 61%). A magyarok esetében az arányok kiegyenlítették, ám a mérleg – kis mértékben ugyan, de – a nem biztonságos kategóriák felé billen (inkább biztonságos 46%, inkább nem biztonságos 52%). A lengyelek és a litvánok véleménye lényegében megegyezik: mintegy egyharmadnyi azoknak az aránya teljes népességben, akik inkább biztonságosnak tartják országukat.

4.4. sz. táblázat

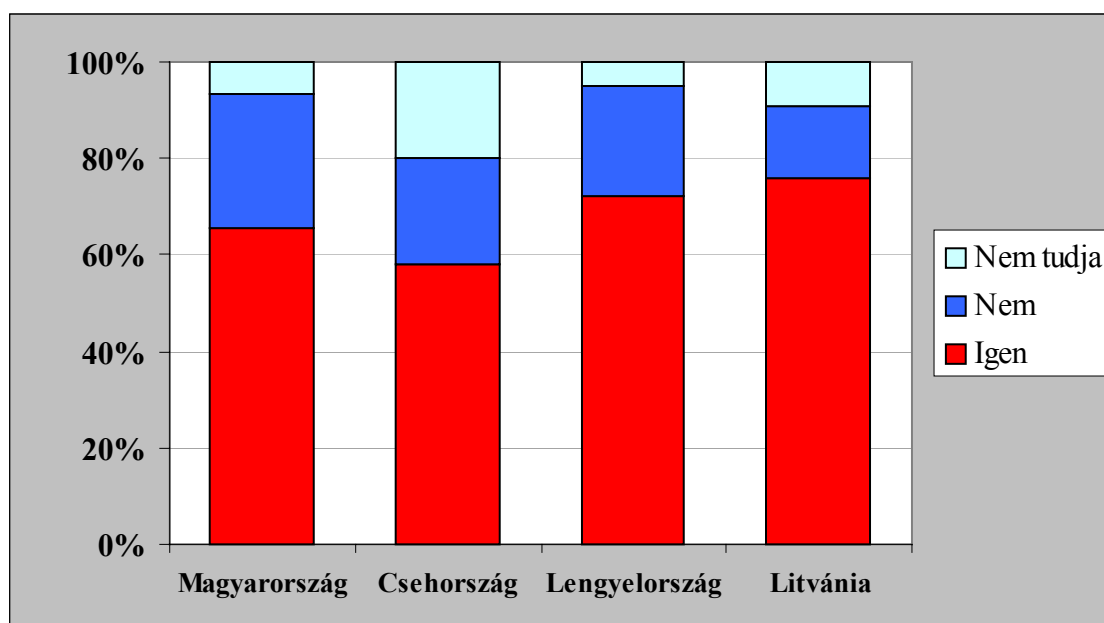
Biztonságosnak tartja-e országát?

	Magyarország	Csehország	Lengyelország	Litvánia
Határozottan igen	4	9	4	6
Inkább igen	42	52	28	28
Inkább nem	43	28	46	40
Határozottan nem	9	7	16	19
Nem tudja	2	4	6	7
Összesen	100	100	100	100

Az általunk vizsgált négy közép-kelet-európai ország mindegyikének lakosságán belül többségben vannak a halálbüntetés bevezetésének támogatói. Arányuk Litvániában (76%) és Lengyelországban (72%) a legmagasabb a teljes népességen belül. Az a tény, hogy a litvánok és a lengyelek elégedettek legkevésbé lakóhelyükön és országukban tapasztalható közbiztonsággal és a rendőrség munkájával, összekapcsolódik a halálbüntetés bevezetésének nagyobb támogatásával a magyarok és a csehek álláspontjához képest. A rossz közbiztonság és annak javítása céljából a társadalom által fenntartott fegyveres erő működésével való relatív elégedetlenség a halálbüntetés meglehetősen nagy arányú igenlését vonja maga után mind a négy országban, de különösen Litvániában és Lengyelországban. A halálbüntetés pártján állók Csehországban is többségben vannak a teljes népességen belül, azonban a legnagyobb különbség a csehek és a másik három ország lakosainak véleménye között húzódik. A csehek esetében a halálbüntetés-pártiak aránya 58%-a, Magyarországon pedig 68%.

1. sz. ábra

Legyen-e országában halálbüntetés?

A magyar adatok esetében lehetőségünk volt arra is, hogy a halálbüntetés kérdésében elfoglalt álláspontot meghatározó tényezőket is elemezzük. Az alapvető társadalmi-gazdasági jellemzők közül a kor, az iskolai végzettség, az egyéb változók közül

pedig a vallási felekezeti és a bal-jobb skálán elfoglalt pozíció mutatott nagyon erős kapcsolatot a kérdésben elfoglalt állásponttal. Azt mondhatjuk, hogy minél fiatalabb és minél magasabb iskolai végzettsége van valakinek, annál nagyobb valószínűséggel mondhatjuk róla, hogy ellenzi a halálbüntetést. Az egyházhoz nem tartozók vagy a nem történelmi egyházakhoz tartozók között a népesség átlagánál magasabb a halálbüntetést ellenzők aránya. A halálbüntetést pártolókat a római katolikusok (74%) és a reformátusok (69%) között találjuk a legnagyobb arányban. A bal-jobb skála két szélén elhelyezkedők között találunk a legnagyobb arányban halálbüntetés-pártiakat. Szintén erős kapcsolatot regisztráltunk a közbiztonságra és a rendőrség munkájára vonatkozó kérdések és a halálbüntetés kérdésében elfoglalt álláspont között. Minél elégedettebb valaki a közbiztonsággal és a rendőrség munkájával, annál inkább elutasító a halálbüntetéssel szemben.